

Тема уроку: Секторальна модель економіки країни.

Мета: навчитися розрізняти сектори національної економіки (первинний, вторинний, третинний), аналізувати секторальну модель економіки України та порівнюють її з іншими державами; розвивати вміння висловлювати й тлумачити поняття, факти та погляди; формувати вміння застосовувати науковий метод, аналізувати, формулювати гіпотези, робити висновки; виховувати самостійність.

Обладнання: зошит, підручник, відеоматеріали

Ключові поняття: структура економіки, сектори економіки, стадії розвитку країни,

Тип уроку: комбінований

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань

- Як ви розумієте поняття «Економіка країни»
- Які ви знаєте шляхи розвитку країни
- Чому екстенсивний шлях вичерпує себе
- Які показники розвитку країни ви знаєте?
- Які складники показника ІЛР ви знаєте

III. Мотивація навчальної діяльності

Економіка розвивається за певними законами, які виникли у процесі трудової діяльності людей. Колись основними заняттями населення були збиральництво, полювання і рибальство, потім набули розвитку землеробство та скотарство. Деякі із цих занять збереглися до нашого часу, хоча характер праці дуже змінився, а головне — виникли нові професії, які можна об'єднати в певні групи. Виявляється, співвідношення між цими групами та економічним внеском людей, зайнятих у тих чи інших видах господарської діяльності, може дати уявлення про економічний розвиток країни.

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Три сектори економіки (господарства).

Національна економіка країни має певну структуру. Під структурою розуміють внутрішню будову, що показує, із яких елементів складається економіка. Так, економіка (господарство) поділяється на складові, що характеризуються різними співвідношеннями й взаємозв'язками. Вона включає елементи (види економічної діяльності) виробничої та невиробничої сфер. Більшість підприємств виробничої сфери виготовляють матеріальні цінності. Підприємства невиробничої сфери здебільшого надають послуги.

Останнім часом набула поширення секторальна модель структури економіки, яка відбиває історичний процес розвитку суспільства. Вона включає первинний, вторинний та третинний сектори економіки. Кожен із них є частиною господарства, яка має схожі цілі, загальні характеристики, однорідні засоби праці.

Первинний сектор економіки (видобуток сировини та виробництво напівфабрикатів): сільське, лісове та рибне господарства, добувна промисловість. Цей сектор здебільшого включає діяльність, пов'язану з

виращуванням, збиранням, видобутком, очищенням та переробкою сировини на місці. Він найбільше залежить від природних умов і природних ресурсів.

Вторинний сектор економіки: переробна промисловість і будівництво. Цей сектор використовує продукцію первинного сектору, із якої виробляє продукти для споживання, продажу або використання в інших видах господарської діяльності. Залежність від природних умов і природних ресурсів у ньому значно зменшується, зростає значення обладнання (у тому числі складних машин) і кваліфікації трудових ресурсів.

Третинний сектор економіки: послуги населенню та підприємствам. Тут не передбачено створення матеріальних продуктів, але сектор впливає на обсяги їх випуску та якісні показники. У третинному секторі, або сфері послуг, відбувається подальше зростання значення обладнання та кваліфікації трудових ресурсів. До цього сектору належать транспорт і торгівля, фінанси й страхування, комунальне господарство та інформаційна, освітня, наукова, медична, туристична діяльність тощо.

Умовно сектори економіки можна описати так:

первинний сектор — заготівельник

вторинний — переробник сировини та виробник матеріальних благ
третинний — обслуговувач інших секторів та населення, а також мозок і прискорювач економіки.

2. Зміни у співвідношенні секторів економіки (господарства).

Тривалий час у господарстві країн світу домінували виробництва первинного сектору. У цей період головним завданням людства було забезпечення основних біологічних потреб, а наявні знаряддя праці не дозволяли суттєво збільшувати обсяги виробництва.

Поступово продуктивність праці в сільському господарстві й добувній промисловості зростала, і частина трудових ресурсів «перетікала» у промисловість. Після завершення промислового перевороту (кінець XVIII — середина XIX ст.) у більшості країн Європи, США та деяких інших державах основу господарства почали становити виробництва вторинного сектору. Виникли принципово нові знаряддя праці (обладнання), передусім парова машина, які сприяли швидкому зростанню обсягів виробництва. У XX ст. вторинний сектор охопив економіку більшості країн світу. Чимало країн швидко нарощують потужність вторинного сектора. Найтипівіший приклад — Китай, його ще називають «фабрикою світу». Також сьогодні відзначаються рівнем індустріалізації Бразилія, Мексика, Туреччина. Проте без відповідної високої частки третинного сектора вони не зможуть ані збалансувати свої економіки, ані забезпечити відповідно високий рівень життя населення.

Із другої половини XX ст. в економічно розвинених державах на перше місце у структурі економіки виходять послуги, тобто третинний сектор. Зараз у цих країнах зростає значення наукових досліджень і розробок для виробництва. Так, у ВВП США частка сільського господарства становить менше ніж 2 %. Однак при цьому країна виробляє величезні обсяги сільськогосподарської продукції. Це дає змогу задовольнити потреби не тільки понад 300 млн американців, а й ще багатьох мільйонів людей за кордоном, оскільки США є значним експортером цієї продукції.

Скорочується й частка у ВВП (але не обсяги виробництва) добувної промисловості країни. Частка вторинного сектору також знижується, але повільніше, ніж первинного. Найбільшою є частка третинного сектору, який має тривалу і сталу тенденцію до зростання. Сьогодні саме цей сектор та окремі його виробництва (наприклад електроніка) найбільше впливають на розвиток США. Цей шлях розвитку повторюють й інші країни, але з певним запізненням. Значну частку третинного сектора в своїй економіці мають країни з високим рівнем якості життя — Норвегія, Швеція, Швейцарія, Австрія, країни Великої сімки G - 7, Ізраїль, Данія, Фінляндія. Розвиненість фінансової сфери, транспорту, торгівлі, науки, освіти та інших послуг у цих

країнах вражає. Грошові надходження у третинний сектор сприяють формуванню відчутного (той, який може бути використаний найближчим часом) та невідчутного (може бути використаний у перспективі) капіталу. Це все приводить до швидкого опанування цими країнами нових технологій, їх поступального економічного розвитку та поліпшення якості життя.

Виходячи з переважання будь-якого із секторів, виділяють такі **стадії економічного розвитку країни** (групи країн): аграрна, індустріальна та постіндустріальна.

V. Узагальнення знань

- Національне господарство країни має певну структуру, тобто складається з різних елементів.

► Секторальна модель структури економіки включає первинний, вторинний та третинний сектори.

► Сектори економіки — це частини господарства, які мають подібні цілі, загальні характеристики, однорідні засоби праці.

► Тривалий час в економіці країн світу переважали виробництва первинного сектору. Сьогодні в економічно розвинених державах найбільше значення має третинний сектор.

VI. Домашнє завдання

Опрацювати параграф 3, виконати практичну роботу

